

RADAR

Historiedidaktisk Tidsskrift

Kunstformidling i småbørnshøjde – et favntag med uforudsigeligheden

Af Bennyé D. Austring, Charlotte Schultz Thers,
Martin Hoffmann og Nils Falk Hansen

Januar 2019

Kunstformidling i småbørnshøjde – et favntag med uforudsigeligheden

Af Bennyé D. Austring, Charlotte Schultz Thers, Martin Hoffmann og Nils Falk Hansen

UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole

I regi af HistorieLab – Nationalt Videncenter for Historie- og Kulturarvsformidling gennemførte forfatterne i 2018 udviklingsprojektet "Børn, Kultur og Lærende Partnerskaber" i samarbejde med Museum for Samtidskunst i Roskilde og to lokale dagtilbud. Projektet afdækkede en række grundlæggende formidlingsmæssige problemer i små børns møde med museumskulturen, bl.a. i relation til mundtlig formidling, museumsindretning og pædagogens rolle på udstillingerne.

Artiklen beskriver nogle centrale opmærksomhedspunkter og munder ud i tre praksisorienterede anbefalinger til museet - med relevans for andre museer.

I Slots- og Kulturstyrelsens årsrapporter, Den Nationale Brugerundersøgelse, der i 2017 omfattede 99 statslige museer, figurerer børn under 14 år slet ikke som brugergruppe for museerne. Brugerundersøgelsen måler altså ikke på børns læring eller oplevelser i relation til museumsbesøg. Tværtimod fremgår det af den seneste rapport, at 61 % af museumsgæsterne landet over er 50 år og derover, og at 70 % af dem har mellemlange

eller videregående uddannelser (SLKS, 2017, s. 8-9). Disse forhold indikerer altså, at museer generelt er institutioner for kultur henvendt til de ældre og de lærde.

Det virker overraskende, både set i forhold til løbende politiske bestræbelser på at demokratisere borgeres adgang til kunst og kulturarv, og i forhold til det børnesyn, der med både FN's Børnekonvention (Børnerådet, 2016) og Folkeskolens Formålsparagraf (UVM, 2006) og ikke mindst Den styrkede Pædagogiske Læreplan i Dagtilbud (Børne- og Socialministeriet, 2018) som bagtæppe betoner børns adgang til kulturforståelse, læring, oplevelser, virkelyst, fantasiudvikling, leg, dannelse, deltagelse og medbestemmelse.

Det er denne undren, ikke mindst i forhold til det nævnte børnesyn vi som projektteam tog udgangspunkt i, da vi ved årsskiftet 2017/2018 gav os i kast med projektet, der skulle undersøge og udvikle museumsformidling for vores 4-5 årige medborgere i dagtilbud. Vi var i teamet så heldige at få mulighed for at samarbejde med Museet for Samtidskunst (MfS) i Roskilde, der på dette tidspunkt pga. af personaleudskiftning stort set ingen erfaring havde med dagtilbud som brugergruppe. Både museet og de to deltagende dagtilbud viste sig yderst udviklingsparate og dedikerede i forhold til projektet, der er udførligt beskrevet i projektrapporten *Børn, kultur og lærende partnerskaber* (Austriug m.fl., 2018a).

Projektets grundlæggende kunstsyn kan kort formuleres som det, der tilkender kunsten en særlig oplevelses- og læringsmæssig værdi i et demokratisk samfund, hvor børn har samme ret som voksne til at møde dens mange former og udtryk – i dynamisk interaktion med og under hensyntagen til deres aktuelle fysiske, sproglige og kognitive udviklingsniveau.

I denne artikel har vi valgt at formidle de centrale projektresultater, som vi skønner kan have interesse for andre museer og for studerende og undervisere, der beskæftiger sig med kulturformidling.

Aktørerne

Projektgruppen var nedsat af professionshøjskolen Absalon og finansieret af HistorieLab. Arbejdet med Museet for Samtidskunst var som udgangspunkt inspireret af Slots- og Kulturstyrelsens landsdækkende KULT-projekt 2016-18 (Austring m.fl., 2018b), som begge parter tog del i at realisere. Hvor KULT-projektets fokus lå på pædagogers arbejde med kunst og kultur i daginstitutionerne, var der imidlertid nu fokus på museets egen kulturformidling og dagtilbudsbørns oplevelse af den.

Børnehusene Freja og Kastanjen, begge Roskilde, deltog med i alt 19 børn på 4-5 år og med tre medarbejdere: Jane Grenaa, Maria Knudsen (Bh. Freja) og Claus Fromberg Christensen (Bh. Kastanjen).

Museet for Samtidskunst, der blev oprettet i 1991, ligger centralt placeret i Roskildes historiske bydel side om side med domkirken, dog lidt skjult bag Det Kongelige Palæes høje gule mure. Det er ét af landets spændende museer for moderne kunst, men med et noget begrænset udstillingsareal og en økonomi, der gør en sammenligning med kunstmuseer som Arken og Louisiana unfair. Den drivende kraft hos MfS er museumsinspektør og -formidler Phillip Danstrup.

Museets tre bærende værdier er fællesskab, nysgerrighed og kreativitet. Yderligere fremhæves deltagelse, indlevelse, åbenhed og eksperimenter samt intentionerne om at skabe og at udforske sammen, som pejlemærker for museets kunstneriske og kunstformidlingsmæssige ambitioner (MfS, 2016).

Dette værdigrundlag kan – direkte omsat til kunstpædagogisk formidlingspraksis – skabe frugtbare møder mellem små børn til glæde for alle involverede. Udfordringen er primært at åbne et kunstnerisk oplevelsesunivers, der taler til sanserne, pirrer nysgerrigheden, giver muligheder for aktivt at interagere med de udstillede værker og at skabe forbindelseslinjer mellem kunsten og børnenes egen livsverden.

Projektets grundstruktur

Forud for og efter museumsbesøget var repræsentanter for museet og forskningsteamet på besøg i de deltagende dagtilbud for dels at skabe nysgerrighed og tryghed hos børnene og dels at følge op på deres oplevelser.

De 19 børnehavebørn besøgte museets aktuelle udstilling i tre grupper, hver ifølge med en af deres egne pædagoger. En gruppe gik rundt i eget tempo, stort set uden at få udstillingen formidlet, en anden gruppe ligeså, dog med en vis formidling fra de voksnes side, og en tredje gruppe fik udstillingen formidlet af museumsinspektøren. Projektteamet fotograferede og videofilmede alle tre gruppers møde med kunstværkerne.

Balance mellem intellektuel udfordring, sanselig oplevelse og kropslig udfoldelse

På mange måder bekræftede projektet den ofte citerede læresætning om, at børn 'griber for at begribe' (se f.eks. Fredens, 2018). Som et generelt mønster gennem projektforløbets observationer blev børnenes opmærksomhed og interesse særligt aktiveret, når deres sanser blev stimuleret af fremmedartede lugte, spændende lyde og værker, der inviterede til at 'røre og gøre'. Fascinationskraften i de interaktive kunstværker var eksempelvis meget tydelig i forbindelse med værket Hørbar af Mogens Jacobsen, en barlignende lydinstallation, som giver museumsgæsten mulighed for at kombinere forskellige lydsekvenser ved at placere flasker på en bordplade, der var koblet til et lydanlæg.

"Fire af børnene kravler op, og alle samler sig nu omkring at skabe lyde. De sætter flasker på midten og skaber lyde og bevæger sig dynamisk ned af stole og hen til flaskerne og op på stolene igen for at skabe nye lyde. En dreng har ikke en stol, så han henter flasker til de andre. Efter at børnene har indtaget

stolene og kan nå bordet, støtter pædagogen dem fysisk, men hverken pædagog eller observatører stiller spørgsmål i lang tid, da børnene er koncentrerede og i fuld gang med at interagere med hinanden og med værket." (Austriung m.fl., 2018a:17)

Det var samtidig tydeligt, at børnenes inspiration til at fantasere, associere og reflektere i mødet med de udstillede kunstværker primært voksede ud af deres sanselige oplevelser. I de sekvenser, hvor det lykkedes de voksne formidlerne på museet – i særlig grad pædagogerne – at skabe en dialog med børnene om den udstillede kunst, skete det oftest gennem åbne og konkrete spørgsmål, der tog udgangspunkt i børnenes nysgerrighed, egne umiddelbare sanseindtryk og de af kunstværkerenes fysiske egenskaber, farver, former og funktioner, som børnene kunne genkende fra deres eget hverdagsliv. Et eksempel:

"Et klaver kan jeg se", svarer et barn og bukker sig ned og kravler hen til værket. Tæt på værket rejser børnene sig igen og står stille og kigger på tangenterne. Pædagogen spørger: "Tror I man kan spille på klaveret?". "Nej", lyder svaret. Pædagog og børn har efterfølgende en dialog om klaveret, hvorfor der er søm i, hvorfor det har den farve, det har, og hvad det lugter af. Børnene synes, det lugter af både kanel og gammel ost. Børnene bøjer sig ned igen og kigger ind i klaveret. "Man kan også kigge ind i klaveret", siger pædagogen. En pige bliver opmærksom på, at hun kan høre noget i rummet: "Jeg kan høre noget", siger hun. "Hvad kan du høre?". To af børnene peger på en højttaler i klaveret og siger "det kommer derfra". (Austriung m.fl., 2018a:16)

"Piano Piece #1 and #2 of George Maciunas"
på Museet for Samtidskunst. Foto: Museet for
Samtidskunst

Diskursiv formidling

Under længere verbale instruktioner, hvor børnene skulle stå eller sidde stille og lytte, samt i forbindelse med abstrakte introduktioner til de udstillede kunstværkers dybere mening, daledede børnenes opmærksomhed og interesse mærkbart. Dette var særlig tydeligt i en indlagt aktivitet omkring en stor blå soldaterstatue af Yoko Ono, der er en del af museets permanente udstilling. Her blev børnene først samlet i en halvcirkel omkring værket og instrueret i, at det ikke måtte berøres, hvorefter værket blev præsenteret som et fredssymbol, hvis farve udtrykte kunstnernes vision om en verden uden krig. Derefter blev statuens blå farve afsæt for en længere gruppeaktivitet, hvor børnene

skulle vælge mellem plasticskabeloner af kunstværket i forskellige farver, og afslutningsvist begrunde og argumentere for deres individuelle præferencer i plenum og nå til enighed om valget af optimale farve.

De indlagte fællesaktiviteter, der krævede abstrakt begrebsforståelse, kropslig selvkontrol og koordination gennem komplekse fælles regler, virkede indimellem som distraktion og formidlingsmæssige benspænd i forhold til børnenes engagement. Som et iøjefaldende mønster så børnenes fordybede nærvær ofte ud til at være mest intenst, når ordløse sanselige oplevelser fik lov til at fylde rummet.

Dette kan illustreres med endnu en lille observation fra en af børnegruppernes møde med udstillingens klaver med fastsømmede tangenter (se ovenstående foto). Klaveret måtte ikke berøres, men fristelsen blev pludselig for stor, og de trykkede alle sammen på tangenterne, hvoraf godt halvdelen var funktionsdygtige. Lyden af et ustemt klaver fyldte nu lokalet:

“Børnenes øjne fulgte nysgerrigt tangenterne under deres dansende fingre, mens de spillede, og flere af dem søgte hinandens øjenkontakt og sendte hinanden et lille indforstået smil, når en særlig skæv eller spændende tone forplantede sig til deres fælles lydunivers” (Austring m.fl., 2018a:14)

Projektets observationer peger således på, at det kan være væsentligt at overveje, hvornår kunstoplevelser skal målrettes, udlægges og fortolkes verbalt diskursivt for at være vedkommende og betydningsfulde for børnene. Samtidig understreger projektet, at invitationer til at møde kunsten kropsligt, aktivt og med åbne sanser, kan være vigtige opmærksomhedspunkter i arbejdet med kunstformidling i børnehøjde.

Det bør naturligvis understreges, at brugergruppen af små børn ikke var indtænkt i forhold til den aktuelle udstilling, hvilket givet har udløst de særlige krav til forsigtighed og forbuddet mod at røre bestemte kunstgenstande, som diskuteres i de følgende afsnit.

Pædagogernes rolle.

Tre pædagoger fra Børnehuset Freja og Børnehuset Kastanjen deltog som nævnt aktivt i projektet. Dette afsnit handler om deres rolle under museumsbesøget og om deres forslag til, hvordan MfS kan arbejde videre med at optimere mødet mellem kunst og små børn.

Projektet var tilrettelagt, så pædagogerne havde forskellige roller under deres besøg. Pædagogerne fra Børnehuset Freja fordelte sig på to grupper af 5-6 primært 4-årige. De blev bedt om at deltage sammen med børnene hhv. uden og med begrænset formidling af værkerne, idet projektteamet ønskede at rette opmærksomheden mod børnenes umiddelbare oplevelser. Den tredje børnegruppe fra Børnehuset Kastanjen deltog derimod under en formidling, der var forberedt og udført af museumsinspektør Phillip Danstrup selv, og hvor pædagogens rolle primært var at være tryghedsskabende. De tre pædagogers og børnegrupperes differentierede deltagelse gav anledning til tilsvarende forskellige observationer:

1. Hvis der slet ingen formidling af værkerne finder sted, kan det blive for svært for børnene at forholde sig til de af værkerne, der ligger uden for deres erfaringshorisont, især når deres muligheder for at interagere fysisk med værkerne er fraværende eller stærkt begrænset. Det viste sig i form af manglende fokus og engagement under første børnegruppens rundtur, hvor de voksne som et forsøg formidlede mindst muligt undervejs. Det var som om børnene her manglede en nøgle til at åbne de enkelte værker, og de blev efterhånden meget stille. Uden formidling kan det desuden være svært at få etableret den tryghed, der i nogle børnegrupper skal til, for at nysgerrigheden for alvor kan folde sig ud, så børnene går på opdagelse.

2. Hvis pædagogen i situationen bruger sin viden om det enkelte barn og børnegruppen til at fange deres opmærksomhed, har hun en unik

mulighed for at bidrage til at åbne værkerne for børnene på en måde, der inviterer dem til at gå på opdagelse i overensstemmelse med deres typiske oplevelsesmåder. Hun kan evt. instruere i, hvordan de skal tilgå et værk, "I skal op på stolene for at kunne nå", eller spørge til børnenes iagttagelser: "Hvad kan I se?". Det viste sig særligt som en mulighed ved de værker, eksempelvis museets tilsømmede klaver, hvor børnene genkendte genstanden fra deres hverdagsliv, men alligevel fandt den 'anderledes'.

3. For den pædagog, der deltog med den 3. børnegruppe under museets egen på forhånd tilrettelagte formidling, var oplevelsen, at formidlingen blev lidt for sproglig og abstrakt for flere af børnene med det resultat, at de havde svært ved at bevare koncentrationen. Ligeledes fremhævede han, at reglerne i museumsrummet kan være vanskelige at afkode for børnene, selv om de er meget optaget af at gøre det rigtige:

"Det kunne være godt, hvis museet blev lidt børnevenligt, at de arbejdede med at visualisere, f.eks. med små fødder, hvor man må gå, i hvilken retning osv." (Austring m.fl. 2018a:22).

Det ser samlet set ud til, at børnenes oplevelse til en vis grad befordres af pædagogens aktive deltagelse og medformidling, men det kræver, at hun kender sin rolle under besøget på museet:

"Det er nok bare vigtigt, at vi som pædagoger ved, hvad er vores rolle her. Da jeg kom ned på museet, vidste jeg ikke, hvad min rolle var. Jeg skulle finde ud af, hvornår skal jeg trække mig helt, hvornår skal jeg være lidt på, altså det var svært for mig at vide, hvornår skal jeg bakke, hvornår skal jeg være på." (Austring, m.fl. 2018a:23)

Hvis pædagogen ikke kender sit ståsted, kan hun ende i en passiv rolle eller i rollen som 'politimand', der primært sikrer ro og orden blandt børnene. For at opnå det fulde udbytte for børnene anbefales det derfor, at rollefordelingen mellem museumsformidler og pædagoger italesættes, meget gerne allerede før

besøget, og at pædagogen indtænkes som medformidler på ét eller andet niveau.

Kunst i øjenhøjde

Under museumsbesøget var der situationer, hvor børnene ikke kunne nå de genstande, de ellers gerne må røre ved, fordi værkerne er placeret med tanke på en voksen målgruppe. Overraskende var det således at se en opslagstavle til børnetegninger, direkte henvendt til børn, anbragt så højt, at små børn ikke kunne nå den. Museet kan således med fordel arbejde med den fysiske tilgængelighed med henblik på det yngste publikum og med at sikre, at de genstande børnene må røre ved rent faktisk kan tåle at blive håndteret af børn. Pædagog Claus Fromberg Christensen formulerer det således:

“Præsenter kun genstande, de [børnene red.] må og kan lege med. Der var eksempelvis nervøsitet for at flaskerne i “Hørbar” skulle gå i stykker. Kan man have nogle flasker i plastic?” (Austrius m.fl., 2018a:25)

Et andet forslag til, hvordan museumsbesøget kan blive endnu mere frugtbart for de små børn, lød på at skabe et overordnet narrativ omkring museumsbesøget. Det kan give børnene en ramme at sætte oplevelserne ind i og sætte scenen for museet som et magisk sted med plads til aktiv udfoldelse af fantasi og kreativitet.

Før, under og efter museumsbesøget

“Sommerfuglemodellen”, KULT-projektets didaktiske model for pædagogens arbejde før, under og efter kunst- og kultur møder (Austrius, 2018) blev også i dette projekt brugt som model for samarbejdet mellem pædagoger og museumsformidlere.

Museumsformidleren deltog således både i et før – og efterbesøg i institutionerne med det formål personligt at invitere børnene på besøg på museet og derved skabe tryghed, genkendelighed og nysgerrighed hos

børnene og efterfølgende at samle op på deres og pædagogernes oplevelser.

Ved efterbesøget i institutionerne viste det sig, at viderebearbejdning af museumsoplevelsen allerede indgik som en naturlig del af det pædagogiske arbejde. I den ene institution havde børnene således tegnet deres oplevelser af besøget på museet og udstillet tegningerne. I den anden institution havde pædagogen informeret og formuleret spørgsmål til forældrene på intranet, så de hjemme kunne invitere til dialog med børnene om deres oplevelser på museet. Børnene havde yderligere fået til opgave at gå på opdagelse på institutionens legeplads for at se, om de kunne finde institutionens egen skulptur. De kom under efter-besøget i institutionen løbende tilbage med stor glæde og energi, da de fandt den: "Vi har fundet den, vi har fundet statuen" (Børnehuset Kastanjen).

En pædagog påpegede, at museet med fordel kan arbejde videre med at understøtte besøgets efterliv, eksempelvis ved at give børnene en miniudgave af ét af kunstværkerne, et postkort eller lignende, som de kan tage med hjem som minde, som inspiration til legeaktiviteter og som støtte for børnenes fortællinger til forældre og andre voksne. Et forslag var desuden, at børnene blev inviteret til at udstille deres egne produkter på Museet for Samtidskunst, som forældrene så blev inviteret til at se – et forslag, der peger frem mod et egentligt længerevarende partnerskab.

Didaktik og voksenstyring vs. opdagelsesrejser på børns egne præmisser

Mødet med museet var for de fleste af de deltagende børn som at træde igennem indgangsportalen til en ukendt og eksotisk verden. Som nye museumsbrugere var børnene som udgangspunkt fremmede over for museets uskrevne regler, rumlige organiseringer og indforståede adfærdskoder. Det skabte nogle

kunstformidlingsmæssige muligheder og potentialer, som trådte tydeligt frem i projektet.

Børnene var generelt meget åbne, fordomsfrie og nysgerrige i mødet med kunsten, og i mange tilfælde fulgte de ikke de gængse konventioner for, hvilke museumsgenstande, der fra museets side var tiltænkt kunstnerisk relevans. En trappe op til overetagen, et gæstetoilet, en radiator og informationspjecerne i museumsbutikken blev således gransket og undersøgt med den samme umiddelbare nysgerrighed, som de udstillede kunstartefakter.

Projektet viste, at børnenes opdagelseslyst og åbenhed over for kunstens fremmedartede verden udgør en vital drivkraft for gode kunstoplevelser, når den får plads og rum til at udfolde sig. Et væsentligt spørgsmål er i denne sammenhæng, i hvor høj grad man fra museets side ønsker at retningsbestemme og koble tematisk læring på børnenes egen åbne udforskninger af den verden af nye oplevelser, som museet åbner for dem.

Det var således tydeligt under rundvisningerne, at børnenes muligheder for at undersøge museet på deres egne præmisser, havde stor betydning for deres indlevelse, nysgerrighed og engagement. Flere af museets farverige, interaktive og visuelt imponerende værker gjorde stort indtryk på børnene, og hvor kunstformidlingen tog afsæt i børnenes egne sanseindtryk og oplevelser, lykkedes det ofte kunstformidler og pædagoger at åbne for en frugtbar dialog med dem om de udstillede værker.

Den strukturerede og voksenstyrede rundvisning på museet afslørede dog også nogle gennemgående didaktiske greb, som ikke altid var befordrende for børnenes engagement. Her kunne bl.a. de mange indlagte mundtlige informationer om de udstillede værker under rundvisningen, hvor børnene skulle være stille og lytte passivt til formidleren, nævnes som et eksempel. Også kravet om, at børnene fulgte en på forhånd afgrænset og voksendefineret rute gennem museet samt usikkerheden om hvilke kunstgenstande, der måtte berøres, virkede indimellem hæmmende og begrænsende i forhold til målet om at åbne

samtidskunsten op for målgruppen.

Omvendt viste projektet samtidigt, at Museum for Samtidskunst er et spændende sted at besøge også for dagtilbudsbørn, og at museumsformidlerens opgave som inspirator og medundersøger er meget vigtig for børnenes oplevelseskvalitet. Dynamisk og lydhør vekslen mellem aktiv, planlagt formidling og det at træde et skridt tilbage og give børnene plads til at udforske museet på egen hånd så ud til at være den optimale strategi i denne sammenhæng.

Et totalt fravær af voksenstyring, der overlader alt initiativ til børnene selv, viste sig derimod ikke som en succesfuld måde at anspore deres aktive deltagelse og opdagelseslyst på. Det afslørede sig særligt under den første børnegruppens besøg, der som nævnt indgik i den del af projektet, hvor pædagoger, kunstformidlere og observatører så vidt muligt skulle indtage en passiv og tilbagetrukket rolle. Her viste det sig at være en meget stor udfordring for børnene at navigere i den udstrakte frihed til at opleve museet på egne præmisser, som de blev tilbudt. Børnene i gruppen forholdt sig passivt afventende, de var meget tavse, udviste begrænsede initiativ og virkede generelt usikre under det meste af turen rundt på museets udstilling. En af deltagende pædagoger satte følgende ord på oplevelsen:

”Jeg tror, det var den uvante situation, der gjorde dem stille (...), og jeg tror, de var lidt usikre på, noget må man røre ved, noget må man ikke røre ved, vi skal være stille. Jeg tror, vi skulle have forberedt dem lidt mere på, I kan gå på opdagelse selv, I behøver ikke gå sammen. Jeg tror, at hvis man havde gjort sådan, så havde det været en anden oplevelse, men jeg tror ikke, at den oplevelse de havde, var en mindre god oplevelse, det var bare en anden type oplevelse.”
(Austring m.fl., 2018a:15)

Opsummering og anbefalinger

Det ville grundlæggende være i modstrid med

projektets dynamiske barne- og kunstsyn at opstille specifikke universalkriterier for god museumsformidling, og projektet har da også vist, at evnen til at favne diversiteten i en sammensat børnegruppe med forskelligartede kulturelle og sociale baggrunde er en afgørende faktor i facilitering af mødet mellem børn og kunst. Forståelsen af at hver børnegruppe er unik, gør det relevant at betragte museumsformidlingen som en balanceakt mellem forskellige oplevelsesorienterede, didaktiske tilgange, der altid må handle om at skabe et rum, hvor samspillet mellem museets kunstneriske ambitioner og børnenes egne perspektiver og aktive bidrag er omdrejningspunktet.

På baggrund af disse erfaringer har projektteamet formuleret tre generelle anbefalinger til Museet For Samtidskunst med gyldighed for mange andre museer i forhold til fremadrettet at tilrettelægge og formidle udstillinger med daginstitutionsbørn som målgruppe:

- Brug færre kræfter på at få børnene til at stå stille, lytte og lade være med at pille. Ret i højere grad opmærksomheden mod at skabe et museumsrum, der skaber mulighed for barnets aktive, kropslige og sanselige møde med værkerne.
- Brug færre kræfter på formidling, der kræver sproglige kompetencer, abstrakt begrebsforståelse og analytiske evner. Ret i højere grad opmærksomheden mod netop den dialog og de interessante spørgsmål, der gror ud af børnenes egne møder og oplevelser under deres fysiske tilstedeværelse på museet.
- Brug færre kræfter på at få børnene til at følge en på forhånd planlagt og voksenstyret rute gennem museet. Ret i højere grad opmærksomheden mod, hvor børnenes egen nysgerrighed og opdagelseslyst fører jer hen.

Ud over disse anbefalinger har projektteamet i projektets afsluttende rapport yderligere beskrevet

forslag til konkrete, praktiske greb, som museer med en begrænset økonomi typisk vil kunne have glæde af. Kulturministeriets gratis e-bog "Det blev en sommerfugl!" (Austring m.fl., 2018b) rummer endnu flere.

Set fra et helikopterperspektiv er projektets hovedudsagn imidlertid, at museer ikke kun bør være målrettet den voksne, intellektuelle del af befolkningen. Børn fødes ind i kulturen og lægger i deres mest verdens- og læringsåbne alder i dagtilbud utroligt mange kræfter i at afkode kulturen og finde deres egen plads i den. Det er her åbenlyst i alles interesse, at det lykkes for dem hen ad vejen. Museerne kan opnå endnu større samfundsmæssig værdi og styrke deres centrale kulturdemokratiske funktion ved at indtænke også de mindre børn i formidlingsrepertoiret – til gavn for alle involverede parter.

Litteratur- og ressourceceliste

Austring, B.D. m.fl. (2018a). Børn, kultur og lærende partnerskaber – Rapport fra et udviklingsprojekt på Museet for Samtidskunst om formidling af kunst til små børn. Jelling: Historielab, <https://historielab.dk/til-undervisningen/udgivelser/boern-kultur-laerende-partnerskaber>

Austring, B.D. m.fl. (2018b). Det blev en sommerfugl! København: Slots- og Kulturstyrelsen, https://slks.dk/fileadmin/user_upload/O_SLKS/Dokumenter/Publikationer/2018/Det_blev_en_sommerfugl.pdf

Austring, B.D. (2018). Sommerfuglemodellen. I Tidsskriftet O – 14, nr. 4/2018: De nye læreplaner. Introduktion samt de første eksempler og erfaringer. København: Pædagogisk Forum

Børne- og Socialministeriet (2018). En styrket pædagogisk læreplan. EMU: https://www.emu.dk/sites/default/files/7044%20EVA%20SPL%20Publikation_web.pdf

Fredens, K. (2018). Læring med kroppen forrest. København: Hans Reitzels Forlag

FN's BØRNEKONVENTION, Alle børn har rettigheder (2016). Børnerådet: https://www.boerneraadet.dk/media/87197/BRD_FN_Boernekonventionen.pdf

Lundgaard, I.B. og Jensen, J.T. (2014). Museer – Viden, Demokrati, Transformation. Kulturstyrelsen.

Museet for Samtidskunst (2016). Visionsstrategi 2016-18. Roskilde: Museet for Samtidskunst, <http://samtidskunst.dk/om/vision-og-mission>

Undervisningsministeriet (2006). Folkeskolens Formål, <https://uvm.dk/folkeskolen/folkeskolens-maal-love-og-regler/om-folkeskolen-og-folkeskolens-formaal/folkeskolens-formaal>

Fotoet af klaveret

Tak til Museum for Samtidskunst for at stille et foto af værket "Piano Piece #1 og #2 af George Maciunas" til rådighed for denne artikel.

Værkdata:

Kunstner: Corner, Philip; Noël, Ann; Andersen, Eric; Vautier, Ben

Titel: "Piano Piece #1 og #2 af George Maciunas"

Datering: 29-05-1985

Værktype: Intermediekunst

Materiale/teknik: Hvidmalet klaver med fastsømmede tangenter. Efterladenskab fra en fluxusperformance

Erhvervelse: Overdraget til Museet for Samtidskunst i 1991.

- Lee, P. & Ashby, R. (2000). Progression in historical understanding among students ages 7-14. I: P. Stearns, P. Seixas & S. S. Wineburg (red.), *Knowing, teaching, and learning history: National and international perspectives*. New York: New York University Press.
- Lee, P. & Shemilt, D. (2003). A scaffold, not a cage: progression and progression models in history. *Teaching History*, nr. 113.
- Lee, P. (2005). Putting Principles into Practice: Understanding History. I: M. S. Donovan, & J. D. Bransford (red.), *How Students Learn. History, Mathematics, and Science in the Classroom*. Washington: The National Academies Press.
- Lund, E. (2016). *Historiedidaktikk. En håndbok for studenter og lærere*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Maagerø, E. & Tønnesen, E. S. (red.) (2009). *At læse i alle fag*. Aarhus: Forlaget Klim.
- Nielsen, B. (2021). *Dialog om undervisning. Pædagogisk ledelse med fokus på fag*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Nokes, J. D. (2010) Observing Literacy Practices in History Classrooms. *Theory & Research in Social Education*, 38(4), 515-544. DOI: 10.1080/00933104.2010.10473438
- Patterson, J. (red.) (2020). *The SAT® Suite and Classroom Practice: English Language Arts/Literacy*. New York: College Board.
- Seixas, P. & Morton, T. (2012). *The Big Six Historical Thinking Concepts*. Toronto: Nelson.
- Shanahan, C. & Shanahan, T. (2012). What Is Disciplinary Literacy and Why Does It Matter? *Top Lang Disorders*, 32(1), 7-18.
- Shanahan, C. & Shanahan, T. (2014). Does Disciplinary Literacy have a Place in Elementary School? *The Reading Teacher*, 67(8), 636-639.
- Shanahan, C. & Shanahan, T. (2020). "Disciplinary Literacy." I: J. Patterson (red.), *The SAT® Suite and Classroom Practice: English Language Arts/Literacy*. New York: College Board.
- Stearns, P., Seixas, P. & Wineburg, S. S. (red.) (2000). *Knowing, teaching, and learning history: National and international perspectives*. New York: New York University Press.
- Wineburg, S. & Reisman, A. (2015). Disciplinary literacy in History. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 58(8), 636-639. <https://doi.org/10.1002/jaal.410>